

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a treia)

22 februarie 2018*

„Neîndeplinirea obligațiilor de către un stat membru – Directiva 2008/50/CE – Calitatea aerului înconjurător – Articolul 13 alineatul (1) – Articolul 22 alineatul (3) – Anexa XI – Concentrații de particule PM₁₀ în aerul înconjurător – Depășiri ale valorilor-limită în anumite zone și aglomerări – Articolul 23 alineatul (1) – Planuri privind calitatea aerului – Perioadă de depășire «cât mai scurtă cu putință» – Lipsa unor acțiuni potrivite în programele de protecție a calității aerului înconjurător – Transpunere incorectă”

În cauza C-336/16,

având ca obiect o acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor formulată în temeiul articolului 258 TFUE, introdusă la 15 iunie 2016,

Comisia Europeană, reprezentată de K. Herrmann, de K. Petersen, și de E. Manhaeve, în calitate de agenți,

reclamantă,

împotriva

Republicii Polone, reprezentată de B. Majczyna, de D. Krawczyk și de K. Majcher, în calitate de agenți,

pârâtă,

CURTEA (Camera a treia),

compusă din domnul L. Bay Larsen, președinte de cameră, și domnii J. Malenovský (raportor), M. Safjan, D. Šváby și M. Vilaras, judecători,

avocat general: doamna E. Sharpston,

grefier: doamna R. Șereș, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 7 septembrie 2017,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: polona.

Hotărâre

- 1 Prin cererea introductivă, Comisia Europeană solicită Curții să constate că Republica Polonă:
  - întrucât a depășit, din anul 2007 și cel puțin până în anul 2013, valorile-limită zilnice ale particulelor PM₁₀ (denumite în continuare „PM₁₀”) în 35 de zone de evaluare și de gestionare a calității aerului și valorile-limită anuale de PM₁₀ în 9 zone de evaluare și de gestionare a calității aerului și întrucât nu a prezentat informații care să indice că această situație s-a îmbunătățit;
  - întrucât nu a adoptat, în planurile privind calitatea aerului, măsuri potrivite care să asigure că perioada de depășire a valorilor-limită de PM₁₀ în aer este cât mai scurtă cu putință;
  - întrucât a depășit valorile-limită zilnice majorate cu marja de toleranță în perioada cuprinsă între 1 ianuarie 2010 și 10 iunie 2011 în zona 14.17-Radom, în zona 14.18-Pruszków-Żyrardów și în zona 16.15-Kędzierzyn-Koźle, precum și între 1 ianuarie 2011 și 10 iunie 2011 în zona 30.3-Ostrów-Kępnno, și
  - întrucât nu a transpus corect articolul 23 alineatul (1) al doilea paragraf din Directiva 2008/50/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 mai 2008 privind calitatea aerului înconjurător și un aer mai curat pentru Europa (JO 2008, L 152, p. 1),

nu și-a îndeplinit obligațiile prevăzute de dispozițiile articolului 13 alineatul (1) din Directiva 2008/50 coroborate cu cele ale anexei XI la aceasta, de dispozițiile articolului 23 alineatul (1) al doilea paragraf din directiva menționată și, respectiv, de dispozițiile articolului 22 alineatul (3) din Directiva 2008/50 coroborate cu cele ale anexei XI la această directivă.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Directiva 96/62/CE

- 2 Directiva 96/62/CE a Consiliului din 27 septembrie 1996 privind evaluarea și gestionarea calității aerului înconjurător (JO 1996, L 296, p. 55, Ediție specială, 15/vol. 3, p. 198) prevedea la articolul 7, intitulat „Îmbunătățirea calității aerului înconjurător – Cerințe generale”:

„(1) Statele membre iau măsurile necesare pentru a asigura conformitatea cu valorile-limită.

[...]

(3) Statele membre elaborează planuri de acțiune care să indice măsurile ce urmează să fie luate pe termen scurt acolo unde există un risc de depășire a valorilor limită și/sau a pragurilor de alertă, în scopul reducerii aceluși risc și pentru limitarea duratei de producere a acestui eventual risc. În funcție de caz, aceste planuri pot asigura măsuri de control și, unde este necesar, măsuri de suspendare a activităților, inclusiv a traficului rutier care contribuie la depășirea valorilor-limită.”

- 3 Articolul 11 din această directivă prevedea că statele membre transmit anual Comisiei rapoarte referitoare la încadrarea în valorile zilnice și anuale care trebuie respectate pentru poluanții atmosferici, în special pentru PM₁₀.

Directiva 1999/30/CE

- 4 Potrivit articolului 5 alineatul (1) din Directiva 1999/30/CE a Consiliului din 22 aprilie 1999 privind valorile-limită pentru dioxidul de sulf, dioxidul de azot și oxizii de azot, pulberile în suspensie și plumbul din aerul înconjurător (JO 1999, L 163, p. 41, Ediție specială, 15/vol. 5, p. 46):

„Statele membre trebuie să ia măsurile necesare pentru a se asigura că concentrațiile de PM₁₀ din aerul înconjurător, evaluate în conformitate cu articolul 7, nu depășesc valorile-limită stabilite în secțiunea I din anexa III în conformitate cu datele menționate în aceasta.

[...]”

- 5 În ceea ce privește PM₁₀, data începând cu care aceste valori-limită trebuiau respectate era 1 ianuarie 2005.
- 6 Articolul 5 alineatul (4) din această directivă prevede:

„(4) În cazul în care valorile-limită ale PM₁₀ stabilite în secțiunea I din anexa III sunt depășite datorită concentrațiilor de PM₁₀ prezente în aerul înconjurător din cauze naturale care au ca urmare concentrații cu mult peste nivelul normal din sursele naturale, statele membre informează Comisia în conformitate cu articolul 11 alineatul (1) din Directiva [96/62], furnizând justificările necesare pentru a demonstra că aceste depășiri se datorează unor cauze naturale. În aceste cazuri, statele membre sunt obligate să aplice planuri de acțiuni în conformitate cu articolul 8 alineatul (3) din Directiva [96/62] numai în cazul în care valorile limită stabilite în secțiunea I din anexa III sunt depășite din alte cauze decât cele naturale.”

- 7 Potrivit articolului 12 din Directiva 1999/30, statele membre trebuiau să adopte actele cu putere de lege și actele administrative necesare pentru a se conforma acestora până la 19 iulie 2001.

Directiva 2008/50

- 8 Directiva 2008/50, care a intrat în vigoare la 11 iunie 2008, reprezintă o codificare a cinci acte legislative preexistente în materie de evaluare și de gestionare a calității aerului înconjurător, printre care Directivele 96/62 și 1999/30.
- 9 Directivele respective au fost abrogate prin articolul 31 din Directiva 2008/50 începând cu 11 iunie 2010, fără a se aduce atingere obligațiilor care revin statelor membre în ceea ce privește termenele de transpunere și de aplicare a acestor directive.
- 10 Potrivit articolului 2 punctele 5, 8 și 16-18 din Directiva 2008/50:

„În înțelesul prezentei directive:

[...]

5. «valoare-limită» înseamnă un nivel fixat pe baza cunoașterii științifice, în scopul de a evita, preveni sau reduce efectele dăunătoare asupra sănătății umane și/sau a mediului ca întreg, care se dorește a fi atins într-o perioadă dată și care nu trebuie depășit, odată atins;

[...]

8. «planuri privind calitatea aerului» înseamnă planuri care stabilesc măsuri pentru a atinge valorile-limită sau valorile-țintă;

[...]

16. «zonă» înseamnă o parte a teritoriului unui stat membru delimitată de acesta în scopul evaluării și gestionării calității aerului;
  17. «aglomerare» înseamnă o zonă urbană care constituie o conurbație cu o concentrare a populației de peste 250 000 de locuitori sau, acolo unde populația este de 250 000 de locuitori sau mai mică, cu o densitate a populației pe km² care urmează să fie stabilită de către statele membre;
  18. «PM₁₀» înseamnă pulberile în suspensie care trec printr-un orificiu de selectare astfel cum este definit de metoda de referință pentru prelevarea și măsurarea PM₁₀, EN 12341, cu un randament de separare de 50 % pentru un diametru aerodinamic de 10 μm”.
- 11 Articolul 13 din această directivă, intitulat „Valorile-limită și pragurile de alertă pentru protecția sănătății umane”, prevede la alineatul (1):

„Statele membre se asigură că, în ansamblul zonelor și aglomerărilor lor, nivelurile de dioxid de sulf, PM₁₀, plumb și monoxid de carbon din aerul înconjurător se situează sub valorile-limită prevăzute în anexa XI.

[...]

Gradul de respectare a acestor cerințe este evaluat în conformitate cu anexa III.

Marjele de toleranță prevăzute în anexa XI se aplică în conformitate cu articolul 22 alineatul (3) și articolul 23 alineatul (1).”

- 12 Articolul 22 din directiva menționată, intitulat „Prorogarea termenelor de atingere a valorilor-limită și derogarea de la obligația de a aplica anumite valori-limită”, prevede:

„(1) Atunci când, într-o anumită zonă sau aglomerare, conformitatea cu valorile-limită pentru dioxid de azot sau benzen nu poate fi atinsă până la termenele precizate în anexa XI, un stat membru poate proroga aceste termene pentru acea zonă sau aglomerare cu cel mult cinci ani, sub condiția întocmirii unui plan privind calitatea aerului, în conformitate cu articolul 23, pentru zona sau aglomerarea pentru care se aplică prorogarea; acest plan privind calitatea aerului este completat cu informațiile enumerate în secțiunea B din anexa XV cu privire la poluanții respectivi și demonstrează cum se va obține conformitatea cu valorile-limită înaintea expirării noului termen.

(2) Atunci când, într-o anumită zonă sau aglomerare, conformitatea cu valorile-limită pentru PM₁₀, astfel cum sunt precizate în anexa XI, nu poate fi atinsă datorită unor caracteristici de dispersie specifice arealului, condițiilor climatice nefavorabile sau contribuțiilor transfrontaliere, un stat membru este exonerat de obligația de a aplica aceste valori-limită până la 11 iunie 2011, sub rezerva îndeplinirii condițiilor stabilite la alineatul (1) și cu condiția ca statul membru să demonstreze că au fost luate toate măsurile necesare la nivel național, regional și local pentru respectarea termenelor.

(3) Atunci când un stat membru aplică alineatul (1) sau (2), se asigură că valoarea-limită pentru fiecare poluant nu este depășită cu mai mult decât marja maximă de toleranță precizată în anexa XI pentru fiecare dintre poluanții respectivi.

[...]”

- 13 Articolul 23 din aceeași directivă, intitulat „Planuri privind calitatea aerului”, prevede la alineatul (1):

„Atunci când, în anumite zone sau aglomerări, nivelul poluanților în aerul înconjurător depășește orice valoare-limită sau valoare-țintă, plus marja de toleranță pentru fiecare dintre acestea, statele membre se asigură că sunt întocmite planuri pentru aceste zone sau aglomerări pentru respectarea valorii-limită sau valorii-țintă respective, precizate în anexele XI și XIV.

În eventualitatea unor depășiri ale acelor valori-limită al căror termen de atingere a expirat deja, planurile privind calitatea aerului stabilesc măsurile potrivite, astfel încât perioada de depășire să fie cât mai scurtă cu putință. Planurile privind calitatea aerului pot include, în plus, măsuri specifice vizând protecția grupurilor sensibile ale populației, inclusiv copii.

Aceste planuri privind calitatea aerului includ cel puțin informațiile enumerate în secțiunea A din anexa XV și pot include măsuri în conformitate cu articolul 24. Aceste planuri sunt comunicate de îndată Comisiei, dar în cel mult doi ani de la încheierea primului an în care a fost observată depășirea.

În cazul în care trebuie pregătite și puse în aplicare planuri referitoare la mai mulți poluanți, statele membre pregătesc și pun în aplicare, unde este cazul, planuri integrate privind calitatea aerului, privitoare la toți poluanții respectivi.”

- 14 Potrivit anexei XI la Directiva 2008/50, intitulată „Valorile-limită pentru protecția sănătății umane”, în ceea ce privește PM_{10} , valoarea-limită zilnică este de $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$, a nu se depăși de mai mult de 35 de ori într-un an calendaristic, iar valoarea-limită anuală este de $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$, care nu poate fi depășită.

Dreptul polonez

- 15 În dreptul polonez, Directiva 2008/50 a fost transpusă prin Prawo Ochrony Środowiska (Legea privind protecția mediului) din 27 aprilie 2001 (Dz. U. din 2001, nr. 62, poziția 627), în versiunea aplicabilă litigiului (denumită în continuare „Legea POŚ”). Potrivit articolului 91 alineatul 1 din această lege:

„Pentru zonele prevăzute la articolul 89 alineatul 1 punctul 1 [în cazul în care nivelul de substanțe în aer depășește nivelul-limită], administrația voievodatului, în termen de 15 luni de la data obținerii rezultatelor evaluării nivelurilor de substanțe în aer și a clasificării zonelor prevăzute la articolul 89 alineatul 1, elaborează și prezintă spre avizare primarilor de orașe și de comune, șefilor de administrații urbane și starostilor competenți un proiect de rezoluție pentru întocmirea unui plan privind calitatea aerului, având drept obiectiv atingerea nivelurilor-limită de substanțe în aer și determinarea obligației în materie de concentrație referitoare la expunere.”

- 16 Articolul 91 alineatul 3a din legea menționată prevede:

„În zonele în care sunt depășite nivelurile-limită de substanțe, administrația voievodatului elaborează un proiect de rezoluție prin care să instituie sau să actualizeze planul privind calitatea aerului care constituie în totalitate planul de acțiune pe termen scurt prevăzut la articolul 92.”

- 17 Articolul 92 alineatul 1 din Legea POŚ prevede:

„În caz de risc de depășire, într-o anumită zonă, a nivelului de alertă privind o valoare-limită sau o valoare-țintă a unei substanțe în aer, administrația voievodatului, în termen de 15 luni de la data la care a obținut informațiile referitoare la acest risc de la inspecția voievodatului pentru protecția

mediului, elaborează și prezintă spre avizare primarilor de orașe și de comune, șefilor de administrații urbane și starostilor competenți un proiect de rezoluție referitor la întocmirea unui plan de acțiune pe termen scurt, cu scopul de a:

- 1) reduce riscul unor astfel de depășiri;
- 2) limita efectele și durata depășirilor existente.”

18 La 11 septembrie 2012, ministrul mediului din Polonia a adoptat Regulamentul referitor la planurile privind calitatea aerului și la planurile de acțiune pe termen scurt. Acest regulament stabilește în detaliu cerințele pe care trebuie să le îndeplinească planurile privind calitatea aerului și planurile de acțiune pe termen scurt, forma acestora și elementele pe care trebuie să le cuprindă.

Procedura precontencioasă

- 19 Particula PM_{10} este compusă dintr-un amestec de substanțe organice și anorganice care se găsesc în aer. Aceasta poate conține substanțe toxice precum hidrocarburi aromatice policiclice, metale grele, dioxină și furan. Ea conține elemente cu un diametru mai mic de 10 microni, care pot penetra în căile respiratorii superioare și în plămâni.
- 20 La 12 noiembrie 2008, Republica Polonă a transmis Comisiei, în temeiul articolului 22 alineatul (2) din Directiva 2008/50, o notificare având ca obiect obținerea unei prorogări a termenului stabilit pentru respectarea valorilor-limită aplicabile concentrațiilor de PM_{10} în aerul înconjurător.
- 21 La 2 februarie 2009, Comisia a adresat Republicii Polone o scrisoare de punere în întârziere prin care îi solicita să înceteze încălcarea obligației de a nu depăși valorile-limită aplicabile concentrațiilor de PM_{10} în aerul înconjurător care rezultă din articolul 5 alineatul (1) din Directiva 1999/30. Comisia a identificat, pe de altă parte, în această scrisoare nouă zone în care fuseseră observate, în anii 2006 și 2007, depășiri ale valorilor-limită pentru aceste particule și pentru care Republica Polonă nu solicitase prorogarea termenului de aplicare a acestor valori.
- 22 Prin scrisoarea din 31 martie 2009, autoritățile poloneze, ca răspuns la această scrisoare de punere în întârziere, au informat Comisia în legătură cu intenția lor de a transmite o notificare suplimentară privind aplicarea prorogării și cu o serie de măsuri menite să ofere o soluție globală la problema calității aerului.
- 23 Astfel, Republica Polonă a emis ulterior o notificare, considerând că ar putea beneficia de o derogare de la obligația de a aplica valorile-limită aplicabile concentrațiilor de PM_{10} în 83 de zone. La 11 decembrie 2009, Comisia a luat decizia de a nu ridica obiecții cu privire la aplicarea unei asemenea derogări pentru trei zone, și anume Radom, Pruszków-Żyrardów și Ostrów-Kęпно, și a considerat că derogarea se putea aplica de asemenea, în anumite condiții, pentru alte două zone, și anume Oleski și Kędzierzyn-Koźle.
- 24 La 4 ianuarie și la 12 ianuarie 2010, Republica Polonă a transmis Comisiei o a doua notificare în vederea obținerii unei derogări în conformitate cu articolul 22 alineatul (2) din Directiva 2008/50. Prin decizia din 22 octombrie 2010, Comisia a ridicat obiecții cu privire la această derogare.
- 25 La 15 iunie 2010, Republica Polonă a transmis Comisiei o a treia notificare în vederea obținerii unei derogări în conformitate cu dispoziția menționată. Prin decizia din 22 martie 2011, Comisia a ridicat obiecții și cu privire la această derogare.

- 26 La 1 octombrie 2010, Comisia a emis un aviz motivat în care concluziona că Republica Polonă nu și-a îndeplinit obligațiile care îi reveneau în temeiul articolului 13 alineatul (1) din Directiva 2008/50, din cauza nerespectării valorilor-limită zilnice aplicabile concentrațiilor de PM_{10} în mai multe zone și aglomerări.
- 27 La 30 noiembrie 2010, autoritățile poloneze au răspuns la acest aviz motivat în sensul că era dificil să nu se depășească valorile-limită menționate având în vedere condițiile climatice speciale, unele surse importante de poluare a aerului, situația socioeconomică a țării, precum și contextul său istoric și cultural.
- 28 Prin scrisoarea din 26 aprilie 2013, Comisia a adresat Republicii Polone o scrisoare de punere în întârziere complementară, considerând că acest stat membru a încălcat articolul 13 alineatul (1) și anexa XI la Directiva 2008/50, precum și articolul 22 alineatul (3) și articolul 23 alineatul (1) din această directivă.
- 29 Comisia a decis de asemenea să inițieze din nou procedura de constatare a neîndeplinirii obligațiilor, întrucât delimitarea teritoriului polonez în zone în sensul articolului 2 punctul 16 din Directiva 2008/50 fusese modificată în cursul anului 2010.
- 30 Prin scrisoarea din 26 iunie 2013, autoritățile poloneze au răspuns la scrisoarea de punere în întârziere complementară a Comisiei.
- 31 Prin scrisoarea din 31 martie 2014, Comisia a adresat Republicii Polone o a doua scrisoare de punere în întârziere complementară, considerând că acest stat membru a încălcat articolul 23 alineatul (1) al doilea paragraf din Directiva 2008/50. În această privință, Comisia a invocat un motiv nou, întemeiat pe transpunerea incorectă în dreptul polonez a obligațiilor care figurează în această dispoziție.
- 32 La 5 mai 2014, autoritățile poloneze au răspuns la această a doua scrisoare de punere în întârziere complementară a Comisiei.
- 33 La 27 februarie 2015, Comisia a emis un aviz motivat suplimentar în care concluziona că Republica Polonă nu și-a îndeplinit obligațiile care îi reveneau în temeiul articolului 13 alineatul (1), al anexei XI și al articolului 22 alineatul (3) din Directiva 2008/50 ca urmare, pe de o parte, a nerespectării între anii 2007 și 2013 și ulterior a valorilor-limită zilnice aplicabile concentrațiilor de PM_{10} în 35 de zone și a valorilor-limită anuale aplicabile concentrațiilor de PM_{10} în 9 zone și, pe de altă parte, a valorilor-limită zilnice menționate majorate cu marja de depășire în 3 zone, între 1 ianuarie 2010 și 10 iunie 2011, și într-o zonă, între 1 ianuarie 2011 și 10 iunie 2011. În plus, Comisia a considerat că Republica Polonă a încălcat articolul 23 alineatul (1) al doilea paragraf din această directivă și secțiunea A din anexa XV la aceasta, întrucât nu a luat măsurile care să permită ca perioada de depășire a valorilor-limită aplicabile concentrațiilor de PM_{10} în aerul înconjurător să fie cât mai scurtă cu putință și ca urmare a transpunerii incorecte în legislația poloneză a obligațiilor cuprinse în aceasta.
- 34 La 27 aprilie 2015, în răspunsul la acest aviz motivat suplimentar, Republica Polonă a raportat o îmbunătățire sistematică a calității aerului în Polonia, potrivit unei tendințe în scădere a depășirii valorilor-limită aplicabile concentrațiilor de PM_{10} în aerul înconjurător. Recunoscând că criteriile privind calitatea aerului nu erau încă respectate, autoritățile poloneze au declarat că urmăreau să amelioreze această situație și că în acest scop erau în curs de adoptare o serie de proiecte de legi.
- 35 În aceste condiții, Comisia a introdus prezenta acțiune.

Cu privire la acțiune

Cu privire la primul motiv, întemeiat pe o încălcare a dispozițiilor articolului 13 alineatul (1) din Directiva 2008/50 coroborate cu dispozițiile prevăzute în anexa XI la aceasta

Cu privire la admisibilitate

– Argumentația părților

- 36 Republica Polonă contestă admisibilitatea primului motiv întrucât acesta nu îndeplinește cerințele de claritate și de precizie impuse de jurisprudența Curții.
- 37 Astfel, primul motiv ar critica depășirea valorilor-limită zilnice și anuale aplicabile concentrațiilor de PM₁₀ în zonele indicate nu numai pentru anii 2007-2013, ci și pentru perioada ulterioară anului 2013, așa cum reiese din formularea „și cel puțin până în anul 2013” adoptată de Comisie. Pe de altă parte, întrucât argumentele invocate în susținerea primului motiv utilizează expresia „menținând o depășire”, Republica Polonă susține că există o incertitudine cu privire la aspectul dacă pretinsa încălcare se referă și la posibile depășiri survenite în cursul anilor 2014, 2015 sau 2016.
- 38 La rândul său, Comisia apreciază că perioada stabilită în cererea introductivă este suficient de clară, cu atât mai mult cu cât urmărește să pună în evidență o neîndeplinire a obligațiilor generală și sistematică. Or, o asemenea neîndeplinire a obligațiilor prevăzute în directivele Uniunii Europene în domeniul protecției mediului ar fi fost recunoscută în jurisprudența Curții.
- 39 Aceasta arată, în plus, că termenii „și cel puțin până în anul 2013” ar trebui înțeleși în sensul că includ depășirile generale și persistente ale valorilor zilnice și anuale pentru concentrațiile de PM₁₀ raportate pe baza datelor atât pentru anul 2014, la rândul lor indicate în argumentarea primului motiv la punctele 50-53 din cererea introductivă, cât și pentru anul 2015 considerat în ansamblu, menționate în memoriul în replică, în care se arată că aceste depășiri nu au încetat și că persistau încă la finalul termenului stabilit în avizul motivat, în speță la 27 aprilie 2015.
- 40 Republica Polonă susține, pe de altă parte, că Comisia nu a demonstrat că autoritățile poloneze nu au adoptat măsuri pentru a se conforma cerințelor Directivei 2008/50, ceea ce ar constitui o premisă pentru eventuala constatare a unei neîndepliniri generale și persistente a obligațiilor.

– Aprecierea Curții

- 41 Trebuie arătat că, potrivit articolului 13 alineatul (1) din Directiva 2008/50, statele membre se asigură că, în ansamblul zonelor și aglomerărilor de pe teritoriul lor, nivelurile, printre altele, de PM₁₀ din aerul înconjurător se situează sub valorile-limită prevăzute în anexa XI la această directivă.
- 42 De la bun început, înainte de a răspunde la argumentele invocate de Republica Polonă, trebuie să se examineze din oficiu dacă condițiile prevăzute la articolul 258 TFUE sunt îndeplinite și, prin urmare, să se verifice dacă primul motiv este admisibil în măsura în care are ca obiect constatarea faptului că Republica Polonă nu și-a îndeplinit obligațiile începând din anul 2007.
- 43 În această privință, în conformitate cu articolul 34, Directiva 2008/50, singura menționată de Comisie în acțiunea sa, a intrat în vigoare la 11 iunie 2008 și, potrivit articolului 33 alineatul (1) din aceasta, statele membre trebuiau să asigure intrarea în vigoare a actelor cu putere de lege și a actelor administrative necesare pentru a se conforma directivei respective până la 11 iunie 2010. Astfel,

directiva menționată a înlocuit, în conformitate cu considerentul (3) al acesteia, cinci acte din dreptul Uniunii, printre care Directiva 1999/30, care specifica valorile-limită care trebuiau respectate începând cu 1 ianuarie 2005.

- 44 Potrivit jurisprudenței Curții, este admisibil un motiv prin care se urmărește constatarea neîndeplinirii unor obligații care își au originea în versiunea inițială a unui act al Uniunii, modificat sau abrogat ulterior, și care au fost menținute prin dispozițiile unui nou act al Uniunii. În schimb, obiectul litigiului nu poate fi extins la obligații care rezultă din noi dispoziții care nu au echivalent în versiunea inițială a actului în cauză, o asemenea extindere constituind o încălcare a unor norme fundamentale de procedură aplicabile în cadrul constatării neîndeplinirii obligațiilor (Hotărârea din 5 aprilie 2017, Comisia/Bulgaria, C-488/15, EU:C:2017:267, punctul 52 și jurisprudența citată).
- 45 Mai exact, Curtea a statuat că dispozițiile articolului 5 din Directiva 1999/30 coroborate cu cele ale anexei III la aceasta, care acoperea perioada anterioară celei de punere în aplicare a Directivei 2008/50, au fost menținute prin dispozițiile articolului 13 alineatul (1) coroborate cu cele ale anexei XI la această directivă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 aprilie 2017, Comisia/Bulgaria, C-488/15, EU:C:2017:267, punctele 53 și 54).
- 46 În lumina acestei jurisprudențe, primul motiv trebuie considerat admisibil, în măsura în care are ca obiect constatarea faptului că Republica Polonă nu și-a îndeplinit obligațiile începând din anul 2007.
- 47 În ceea ce privește argumentul invocat de Republica Polonă, așa cum a fost precizat la punctul 37 din prezenta hotărâre, rezultă dintr-o jurisprudență constantă că existența unei neîndepliniri a obligațiilor trebuie apreciată în funcție de situația statului membru astfel cum se prezenta aceasta la momentul expirării termenului stabilit în avizul motivat, iar schimbările intervenite ulterior nu pot fi luate în considerare (a se vedea în special Hotărârea din 27 noiembrie 1990, Comisia/Grecia, C-200/88, EU:C:1990:422, punctul 13).
- 48 Astfel, în ipoteza în care, precum în speță, o acțiune introdusă în temeiul articolului 258 TFUE are ca obiect constatarea unei încălcări sistematice și persistente a dispozițiilor vizate, Curtea admite prezentarea unor elemente complementare prin care se urmărește, în etapa procedurii în fața sa, să se susțină generalitatea și constanța pretensei neîndepliniri a obligațiilor (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 aprilie 2017, Comisia/Bulgaria, C-488/15, EU:C:2017:267, punctul 42 și jurisprudența citată).
- 49 În special, Curtea a avut deja ocazia să precizeze că, în ipoteza menționată, obiectul unei acțiuni în constatarea neîndeplinirii obligațiilor pretinsă persistentă poate fi extins la fapte ulterioare avizului motivat în măsura în care acestea sunt de aceeași natură și reprezintă același comportament cu faptele la care se referă avizul respectiv (Hotărârea din 5 aprilie 2017, Comisia/Bulgaria, C-488/15, EU:C:2017:267, punctul 43).
- 50 În prezenta cauză, termenul stabilit în avizul motivat suplimentar, care este singurul pertinent, a expirat la 27 aprilie 2015.
- 51 Or, deși, în ceea ce privește anul 2015, datele referitoare la calitatea aerului care au fost transmise de autoritățile poloneze în luna septembrie 2016 sunt în parte fapte intervenite ulterior avizului motivat suplimentar menționat, aceste fapte trebuie considerate ca având aceeași natură precum faptele care au fost vizate de același aviz motivat și, în consecință, constituie același comportament al statului membru în cauză.
- 52 Prin urmare, aceste date, despre care Comisia a luat cunoștință numai după emiterea avizului motivat suplimentar, au putut fi menționate în mod valabil de aceasta pentru a considera că Republica Polonă a încălcat în mod sistematic și persistent dispozițiile articolului 13 alineatul (1) din Directiva 2008/50

coroborate cu cele ale anexei XI la aceasta. În aceste condiții, simplul fapt că Comisia nu indică data până la care Republica Polonă nu și-ar fi îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul acestor dispoziții coroborate nu este de natură să determine inadmisibilitatea primului motiv.

- 53 În ceea ce privește argumentul Republicii Polone precizat la punctul 40 din prezenta hotărâre, este suficient să se amintească faptul că pretinsa neîndeplinire a obligațiilor vizată de primul motiv are ca obiect depășiri ale valorilor-limită aplicabile concentrațiilor de PM_{10} în aerul înconjurător, cu nerespectarea articolului 13 alineatul (1) și a anexei XI la Directiva 2008/50, fără să fie puse în discuție eventualele măsuri adoptate pentru a se conforma acestor dispoziții.
- 54 Astfel, primul motiv, întemeiat pe o încălcare a dispozițiilor articolului 13 alineatul (1) din Directiva 2008/50 coroborate cu cele ale anexei XI la aceasta, întrucât este suficient de clar și de precis, trebuie declarat admisibil în ceea ce privește perioada cuprinsă între anul 2007 și anul 2015 inclusiv.

Cu privire la temeinicie

– Argumentația părților

- 55 Prin intermediul primului motiv invocat, Comisia susține că Republica Polonă nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul dispozițiilor articolului 13 alineatul (1) din Directiva 2008/50 coroborate cu cele ale anexei XI la aceasta, precizându-se că aceste obligații au intrat în vigoare la 1 ianuarie 2005, în conformitate cu dispozițiile articolului 5 alineatul (1) din Directiva 1999/30 coroborate cu cele ale anexei III la aceasta, și nu au fost modificate prin articolul 13 alineatul (1) din Directiva 2008/50.
- 56 Comisia se întemeiază pe o depășire, pe de o parte, a valorilor-limită zilnice aplicabile concentrațiilor de PM_{10} în aerul înconjurător și, pe de altă parte, a valorilor-limită anuale aplicabile acestor concentrații.
- 57 Astfel, ar persista în Polonia, la sfârșitul anului 2014, o depășire a limitelor zilnice aplicabile concentrațiilor de PM_{10} în 42 de zone și de aglomerări, precum și o depășire a valorilor-limită anuale aplicabile concentrațiilor de PM_{10} în 16 zone și aglomerări. De altfel, Republica Polonă nu ar fi contestat în răspunsul la avizul motivat suplimentar aceste date prezentate de Comisie.
- 58 Republica Polonă susține că primul motiv este nefondat. În această privință, ea arată că au fost adoptate planuri privind calitatea aerului în continuarea modificărilor legislative introduse pentru a transpune în dreptul polonez dispozițiile Directivei 2008/50, în urma cărora rezultatele ultimelor evaluări globale a calității aerului efectuate prin monitorizarea națională a mediului indică o tendință de scădere a valorilor poluante între anii 2010 și 2015, ilustrată în special prin compararea datelor colectate pentru anii 2014 și 2015.
- 59 Comisia recunoaște în memoriul său în replică această tendință în scădere între anii 2014 și 2015. Cu toate acestea, ea observă că tendința menționată se datorează unor rate de depășire deosebit de ridicate înregistrate în cursul anului 2014. În plus, Comisia arată că nivelurile concentrației de PM_{10} în aerul înconjurător care depășesc valorile-limită stabilite în anexa XI la Directiva 2008/50 continuă să se manifeste nu numai în aceleași zone, ci și într-o serie de zone suplimentare în raport cu cele identificate în avizul motivat complementar, pe baza datelor din anul 2013.
- 60 În memoriul său în duplică, Republica Polonă susține că Comisia nu a prezentat dovezi care să ateste caracterul persistent al depășirii valorilor autorizate aplicabile concentrațiilor de PM_{10} în aerul înconjurător.

– *Aprecierea Curții*

- 61 Motivul întemeiat pe încălcarea obligației prevăzute la articolul 13 alineatul (1) primul paragraf din Directiva 2008/50 trebuie apreciat ținând seama de jurisprudența constantă potrivit căreia procedura prevăzută la articolul 258 TFUE se întemeiază pe constatarea obiectivă a nerespectării de către un stat membru a obligațiilor impuse de Tratatul FUE sau de un act de drept derivat (a se vedea Hotărârea din 5 aprilie 2017, Comisia/Bulgaria, C-488/15, EU:C:2017:267, punctul 68 și jurisprudența citată).
- 62 Rezultă că, în speță, faptul de a depăși valorile-limită aplicabile concentrațiilor de PM₁₀ în aerul înconjurător este suficient în sine pentru a putea constata o încălcare a dispozițiilor articolului 13 alineatul (1) din Directiva 2008/50 coroborate cu cele ale anexei XI la aceasta (Hotărârea din 5 aprilie 2017, Comisia/Bulgaria, C-488/15, EU:C:2017:267, punctul 69).
- 63 Or, în speță, datele care rezultă din rapoartele anuale privind calitatea aerului prezentate de Republica Polonă în temeiul articolului 27 din Directiva 2008/50 arată că, între anul 2007 și anul 2015 inclusiv, acest stat membru a depășit în mod regulat, pe de o parte, valorile-limită zilnice aplicabile concentrațiilor de PM₁₀ în 35 de zone și, pe de altă parte, valorile-limită anuale ale acestor concentrații în 9 zone.
- 64 Rezultă de aici că depășirea astfel constatată trebuie considerată drept persistentă, fără a exista obligația Comisiei de a furniza dovezi suplimentare în acest sens.
- 65 Contrar afirmațiilor Republicii Polone, o eventuală tendință parțială în scădere evidențiată de datele colectate, din care nu rezultă însă că acest stat membru se conformează valorilor-limită pe care este ținut să le respecte, nu poate să infirme constatarea neîndeplinirii obligațiilor care îi este reproșată în acest sens.
- 66 În aceste condiții, primul motiv trebuie admis.

Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe o încălcare a articolului 23 alineatul (1) al doilea paragraf din Directiva 2008/50

Cu privire la admisibilitate

– *Argumentația părților*

- 67 Republica Polonă contestă admisibilitatea celui de al doilea motiv susținând că formularea sa este incoerentă, vagă și imprecisă și că Curtea nu ar putea, fără a statua *ultra petita*, să se pronunțe cu privire la temeinicia acestuia.
- 68 Mai exact, pe de o parte, Comisia nu ar fi explicat motivul pentru care măsurile adoptate în planurile vizate de motivul menționat nu ar fi adecvate, ci s-ar fi limitat să considere că depășirea valorilor-limită aplicabile concentrațiilor de PM₁₀ într-o anumită zonă sau aglomerare implică faptul că măsurile prevăzute în aceste planuri sunt inefficiente.
- 69 Pe de altă parte, potrivit Republicii Polone, al doilea motiv se referă la o perioadă care nu este acoperită de Directiva 2008/50, întrucât obligația stabilită la articolul 23 alineatul (1) al doilea paragraf din Directiva 2008/50 a fost instituită pentru prima dată prin această directivă și nu își găsește expresia nici în Directiva 1999/30, nici în Directiva 96/62, care au fost abrogate prin Directiva 2008/50.

- 70 Potrivit Republicii Polone, articolul 23 alineatul (1) al doilea paragraf din Directiva 2008/50 nu poate fi aplicat retroactiv unor situații anterioare expirării termenului de transpunere a acestei directive, și anume înainte de 11 iunie 2010.
- 71 Comisia apreciază că aceste argumente sunt lipsite de fundament.
- 72 Astfel, mai întâi, ar reieși din procedura precontencioasă și din schimbul de informații dintre Comisie și autoritățile poloneze că, din cauza inexistenței unor dispoziții juridice adoptate la nivel național, planurile adoptate la nivel regional nu erau eficiente.
- 73 Comisia susține, în continuare, că nerespectarea generală și persistentă a dispozițiilor articolului 13 alineatul (1) din Directiva 2008/50 coroborate cu cele ale anexei XI la aceasta constituie un indiciu sau chiar un element constitutiv al unei nerespectări a articolului 23 alineatul (1) al doilea paragraf din această directivă. Al doilea motiv al acesteia ar avea ca obiect, în consecință, inexistența unor acțiuni adecvate și ineficiența tuturor programelor stabilite pentru zonele care prezintă depășiri persistente ale valorilor-limită aplicabile concentrațiilor de PM_{10} în aerul înconjurător.
- 74 În sfârșit, în ceea ce privește argumentul privind aplicarea pretins retroactivă a articolului 23 alineatul (1) al doilea paragraf din Directiva 2008/50, Comisia consideră că, efectiv, nu poate fi imputată pentru prima dată neîndeplinirea obligației prevăzute de această dispoziție decât la expirarea termenului de transpunere a Directivei 2008/50. Aceasta arată, pe de altă parte, că obligațiile impuse de dispoziția menționată nu fac obiectul unei evaluări anuale și că, în consecință, al doilea motiv nu vizează anumiți ani în cursul cărora a avut loc neîndeplinirea obligațiilor, ci o nerespectare generală a acestei dispoziții.

– *Aprecierea Curții*

- 75 Articolul 23 alineatul (1) al doilea paragraf din Directiva 2008/50 prevede că, în eventualitatea unor depășiri ale valorilor-limită al căror termen de atingere a expirat deja, planurile privind calitatea aerului stabilesc măsurile potrivite, așa încât perioada de depășire să fie cât mai scurtă cu putință.
- 76 Este necesar să se arate că această dispoziție instituie o legătură directă între, pe de o parte, depășirea valorilor-limită aplicabile concentrațiilor de PM_{10} , astfel cum sunt prevăzute de dispozițiile articolului 13 alineatul (1) din Directiva 2008/50 coroborate cu cele ale anexei XI la aceasta, și, pe de altă parte, stabilirea unor asemenea planuri.
- 77 Republica Polonă reproșează în esență Comisiei că, pornind de la simpla constatare a unei depășiri a valorilor-limită, a concluzionat că nu au fost adoptate măsurile potrivite prevăzute la articolul 23 alineatul (1) al doilea paragraf din Directiva 2008/50.
- 78 Cu toate acestea, chiar presupunând că împrejurarea menționată este pertinentă pentru a aprecia admisibilitatea celui de al doilea motiv, rezultă în orice caz că Comisia nu se limitează să stabilească o astfel de cauzalitate schematică. Aceasta invocă mai multe elemente concrete care îi susțin concluzia.
- 79 În ceea ce privește aplicarea pretins retroactivă a articolului 23 alineatul (1) al doilea paragraf din Directiva 2008/50, trebuie să se arate că Comisia nu a indicat nicio dată de începere în cel de al doilea motiv astfel cum a fost prezentat la punctul 1 din prezenta hotărâre. Ca atare, nu se poate reproșa Comisiei că a extins acest motiv la perioada anterioară datei la care statele membre trebuiau să se conformeze obligației prevăzute la această dispoziție. De altfel, Comisia a exclus o asemenea extindere a motivului său, așa cum se arată la punctul 74 din prezenta hotărâre.
- 80 Având în vedere considerațiile care precedă, trebuie să se constate că al doilea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 23 alineatul (1) al doilea paragraf din Directiva 2008/50, este admisibil.

Cu privire la temeinicie

– Argumentația părților

- 81 Prin intermediul celui de al doilea motiv, Comisia susține că Republica Polonă nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 23 alineatul (1) din Directiva 2008/50.
- 82 În acest sens, deși, în cadrul punerii în aplicare a acestui articol, statul membru în cauză beneficiază, în planurile sale privind calitatea aerului, de o anumită marjă de manevră în alegerea măsurilor care trebuie luate, această marjă ar fi totuși limitată de condiția ca aceste măsuri să fie potrivite și eficiente pentru a rezolva cât mai rapid cu putință problema emisiilor de PM₁₀ într-o anumită zonă și pentru a înceta astfel încălcarea articolului 13 alineatul (1) din Directiva 2008/50.
- 83 Or, pe de o parte, măsurile adoptate de Republica Polonă ar fi ineficiente, după cum ar arăta depășirile sistematice și persistente ale valorilor-limită zilnice aplicabile concentrațiilor de PM₁₀ în 35 de zone și ale valorilor-limită anuale aplicabile concentrațiilor de PM₁₀ în 9 zone.
- 84 Pe de altă parte, din analiza planurilor privind calitatea aerului prezentate de Republica Polonă ar reieși că acestea nu includ măsuri potrivite care să permită ca perioada de depășire să fie cât mai scurtă cu putință.
- 85 În special, planurile privind calitatea aerului stabilesc termene a căror expirare variază, în funcție de diferitele zone, între anul 2020 și anul 2024, pentru a înceta depășirile valorilor-limită aplicabile concentrațiilor de PM₁₀ în aerul înconjurător, depășind astfel în mod vizibil marja de manevră de care dispune Republica Polonă.
- 86 În plus, Comisia apreciază că, în condițiile în care încălzirea individuală a clădirilor a fost principala sursă de poluare atmosferică cu PM₁₀ într-un număr mare de zone, planul de înlocuire a centralelor termice putea să aibă doar o eficacitate incertă, în lipsa unor criterii de calitate impuse centralelor termice instalate pentru a le înlocui pe cele vechi.
- 87 În sfârșit, Comisia critică planurile privind calitatea aerului referitoare la anumite zone precise. Cu titlu de exemplu, aceasta arată că în aglomerarea Varșovia, deși transporturile constituie sursa principală de emisii, planul privind calitatea aerului nu oferă însă informații nici cu privire la existența, nici cu privire la natura măsurilor puse în aplicare în domeniul transporturilor.
- 88 Potrivit Republicii Polone, în primul rând, presupunând că măsurile corective naționale sunt ineficiente din cauza unor pretinse încălcări ale articolului 13 din Directiva 2008/50 coroborat cu anexa XI la aceasta, Comisia a săvârșit o eroare de interpretare a articolului 23 alineatul (1) al doilea paragraf din această directivă. Astfel, dacă aceasta ar fi situația, numai măsurile care determină încetarea imediată a depășirilor ar fi eficiente.
- 89 În al doilea rând, măsurile corective care trebuie adoptate ar avea consecințe socioeconomice importante în special prin obligarea populației să utilizeze combustibili mai scumpi, ceea ce ar avea un impact printre altele asupra sănătății acesteia. De asemenea, precaritatea societății poloneze ar împiedica o utilizare largă a surselor de energie regenerabilă.
- 90 În acest context, Republica Polonă subliniază că, din cauza mijloacelor financiare importante și necesare care trebuie alocate pentru reducerea emisiilor poluante, autoritățile locale au considerat în mod corect că termenele prevăzute pentru planurile în discuție, care expiră între anul 2020 și anul 2024, sunt cât mai scurte cu putință.

- 91 În plus, chiar dacă, în exercitarea puterii sale de apreciere, Republica Polonă ar fi fost îndreptățită să țină seama de unii dintre acești parametri, Comisia s-ar fi limitat să acorde o prioritate generală protecției sănătății umane, fără a efectua, așa cum a trebuit, o evaluare *in concreto* a măsurilor corective naționale.
- 92 În al treilea rând, Republica Polonă contestă afirmația Comisiei potrivit căreia programul de înlocuire a centralelor nu impune criterii de calitate. Astfel, finanțarea achiziționării de instalații de încălzire ar fi deja, în parte, subordonată unor criterii de selecție a centralelor termice care îndeplinesc anumite norme privind emisiile.
- *Aprecierea Curții*
- 93 Curtea a statuat că planurile referitoare la calitatea aerului pot fi stabilite numai în baza echilibrului dintre obiectivul de reducere a riscului de poluare și diferitele interese publice și private existente (Hotărârea din 5 aprilie 2017, Comisia/Bulgaria, C-488/15, EU:C:2017:267, punctul 106).
- 94 Prin urmare, faptul că un stat membru depășește valorile-limită aplicabile concentrațiilor de PM₁₀ în aerul înconjurător nu este suficient în sine pentru a se considera că acest stat membru nu și-a îndeplinit obligațiile prevăzute la articolul 23 alineatul (1) al doilea paragraf din Directiva 2008/50 (Hotărârea din 5 aprilie 2017, Comisia/Bulgaria, C-488/15, EU:C:2017:267, punctul 107).
- 95 Astfel, din dispoziția menționată rezultă că, deși statele membre dispun de o anumită marjă de manevră pentru stabilirea măsurilor care trebuie luate, aceste măsuri trebuie să permită, în orice caz, ca perioada de depășire a valorilor-limită să fie cât mai scurtă cu putință (Hotărârea din 5 aprilie 2017, Comisia/Bulgaria, C-488/15, EU:C:2017:267, punctul 109 și jurisprudența citată).
- 96 În aceste condiții, trebuie să se verifice printr-o analiză de la caz la caz dacă planurile elaborate de statul membru vizat sunt în conformitate cu articolul 23 alineatul (1) al doilea paragraf din Directiva 2008/50 (Hotărârea din 5 aprilie 2017, Comisia/Bulgaria, C-488/15, EU:C:2017:267, punctul 108).
- 97 În speță, mai întâi, în cazul unor depășiri ale valorilor-limită aplicabile concentrațiilor de PM₁₀ în aerul înconjurător, obligația de a stabili planuri privind calitatea aerului se impune statului membru vizat începând de la 11 iunie 2010.
- 98 După cum reiese din cuprinsul punctului 63 din prezenta hotărâre, depășiri ale valorilor-limită erau deja constatate în Polonia la data respectivă.
- 99 Cu toate acestea, este cert că planurile adoptate ulterior de Republica Polonă au stabilit expirarea termenelor prevăzute pentru încetarea acestor depășiri, în funcție de diferitele zone, între anul 2020 și anul 2024, ceea ce permite statului membru vizat să înceteze aceste depășiri numai după 10 ani sau chiar după 14 ani de la data la care depășirile respective au fost constatate.
- 100 În această privință, Republica Polonă susține că termenele pe care le-a stabilit sunt pe deplin adaptate la amploarea transformărilor structurale necesare pentru a înceta depășirile valorilor-limită aplicabile concentrațiilor de PM₁₀ în aerul înconjurător, invocând dificultăți în legătură cu provocările socioeconomice și bugetare ale investițiilor tehnice de anvergură care trebuie realizate.
- 101 Totuși, deși astfel de elemente pot fi luate în considerare în cadrul echilibrului menționat la punctul 93 din prezenta hotărâre, nu este mai puțin adevărat că nu s-a stabilit că dificultățile menționate de Republica Polonă, care nu au un caracter excepțional, ar fi de natură să excludă faptul că ar fi putut fi stabilite termene mai puțin lungi și aceasta cu atât mai mult cu cât o mare parte dintre măsurile avute în vedere se referă la înlocuirea centralelor termice individuale și colective cu instalații mai eficiente.

- 102 Rezultă că argumentul menționat invocat de Republica Polonă nu poate ca atare justifica termene atât de lungi pentru a înceta depășirile respective, având în vedere obligația de a asigura ca perioada de depășire să fie cât mai scurtă cu putință.
- 103 În acest context, adoptarea măsurilor suplimentare invocată de Republica Polonă, care nu pot, prin ele însele, să pună capăt efectiv depășirilor constatate ale valorilor-limită aplicabile concentrațiilor de PM₁₀ în aerul înconjurător, aspect care nu este contestat, nu este suficientă pentru a îndeplini obligațiile care rezultă din articolul 23 alineatul (1) din Directiva 2008/50.
- 104 Rezultă din tot ceea ce precedă că al doilea motiv trebuie să fie admis.

Cu privire la al treilea motiv, întemeiat pe încălcarea dispozițiilor articolului 22 alineatul (3) din Directiva 2008/50 coroborate cu dispozițiile prevăzute în anexa XI la aceasta

Argumentația părților

- 105 Prin intermediul celui de al treilea motiv, Comisia apreciază că Republica Polonă nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 22 alineatul (3) din Directiva 2008/50 coroborat cu anexa XI la aceasta, întrucât a depășit valorile-limită zilnice aplicabile concentrațiilor de PM₁₀, majorate cu marja de toleranță, între 1 ianuarie 2010 și 10 iunie 2011 în trei zone, și anume Radom, Pruszków-Żyrardów și Kędzierzyn-Koźle, precum și între 1 ianuarie 2011 și 10 iunie 2011 în zona Ostrów-Kęпно.
- 106 Astfel, Republica Polonă ar fi fost obligată, în perioada în care derogarea acordată de Comisie, așa cum este precizată la punctul 23 din prezenta hotărâre, era în vigoare pentru aceste patru zone, în temeiul articolului 22 alineatul (3) din Directiva 2008/50, să nu depășească valorile-limită zilnice aplicabile concentrațiilor de PM₁₀ în aerul înconjurător, majorate cu marjele de toleranță de 50 %, în conformitate cu anexa XI la această directivă. Or, ar reieși din cifrele furnizate de acest stat membru că concentrațiile de PM₁₀ au depășit în cele patru zone în cauză, până la sfârșitul acestei derogări, limitele aplicabile majorate cu marjele de toleranță.
- 107 La rândul său, Republica Polonă susține că al treilea motiv este nefondat și afirmă că datele prezentate de Comisie sunt inexacte, întrucât se referă la date diferite, care nu privesc valorile-limită zilnice, ci pe cele anuale.
- 108 În memoriul în replică, Comisia susține că argumentația Republicii Polone este inoperantă în măsura în care cifrele prezentate de aceasta din urmă privesc valorile anuale aplicabile concentrațiilor de PM₁₀ în aerul înconjurător, iar nu pe cele zilnice, cu toate că numai aceste din urmă valori sunt vizate în cadrul celui de al treilea motiv.

Aprecierea Curții

- 109 De la bun început trebuie amintit că, în conformitate cu articolul 22 alineatul (2) din Directiva 2008/50, atunci când, într-o anumită zonă sau aglomerare, conformitatea cu valorile-limită pentru PM₁₀ astfel cum sunt precizate în anexa XI la această directivă, nu poate fi atinsă din cauza unor caracteristici de dispersie specifice arealului, condițiilor climatice nefavorabile sau contribuțiilor transfrontaliere, un stat membru este exonerat de obligația de a aplica aceste valori-limită până la 11 iunie 2011, sub rezerva îndeplinirii condițiilor stabilite la articolul 22 alineatul (1) și cu condiția ca statul membru să demonstreze că au fost luate toate măsurile necesare la nivel național, regional și local pentru respectarea termenelor.

- 110 Articolul 22 alineatul (3) din directiva menționată prevede în această privință că, atunci când aplică alineatul (2) al acestui articol, statul membru interesat se asigură că valoarea-limită pentru fiecare poluant nu este depășită cu mai mult decât marja maximă de toleranță precizată în anexa XI la Directiva 2008/50 pentru fiecare dintre poluanții respectivi. Pentru PM_{10} , marja de toleranță menționată este stabilită la 50 % în raport cu valorile-limită.
- 111 De la bun început trebuie să se constate că argumentul Republicii Polone, menționat la punctul 107 din prezenta hotărâre, este inoperant întrucât se referă la datele privind depășirile valorilor-limită anuale aplicabile concentrațiilor de PM_{10} în aerul înconjurător, în timp ce Comisia, prin intermediul celui de al treilea motiv, vizează efectiv numai depășirea limitelor zilnice. Prin urmare, Curtea se va pronunța numai cu privire la afirmația referitoare la depășirea limitelor zilnice aplicabile concentrațiilor de PM_{10} în aerul înconjurător.
- 112 În această privință, trebuie amintit că Republica Polonă a depus în cursul anului 2008 o cerere în temeiul articolului 22 alineatul (2) din Directiva 2008/50 privind valorile-limită aplicabile concentrațiilor de PM_{10} în 83 de zone. Prin decizia din 11 decembrie 2009, Comisia a decis să nu ridice obiecții la aplicarea, până la 11 iunie 2011, a derogării de la obligația de a respecta valorile-limită zilnice aplicabile concentrațiilor de PM_{10} în patru zone, și anume Radom, Pruszków-Żyrardów, Kędzierzyn-Koźle și Ostrów-Kępnno.
- 113 Pentru aceste patru zone, decizia Comisiei a avut drept efect faptul că Republica Polonă avea obligația de a asigura, până la 11 iunie 2011, în conformitate cu articolul 22 alineatul (2) din Directiva 2008/50, nedepășirea valorilor-limită zilnice aplicabile concentrațiilor de PM_{10} în aerul înconjurător, majorate cu marjele de toleranță de 50 %, în conformitate cu anexa XI la această directivă.
- 114 Or, reiese din datele furnizate Comisiei la 26 iunie 2013 de Republica Polonă, în răspunsul la scrisoarea de punere în întârziere complementară din 26 aprilie 2013, că depășiri ale valorilor-limită zilnice aplicabile concentrațiilor de PM_{10} în aerul înconjurător, majorate cu marja de toleranță de 50 %, fuseseră constatate între 1 ianuarie 2010 și 10 iunie 2011 în zonele Radom, Pruszków-Żyrardów și Kędzierzyn-Koźle și că depășiri asemănătoare fuseseră constatate între 1 ianuarie 2011 și 10 iunie 2011 în zona Ostrów-Kępnno.
- 115 În aceste condiții și având în vedere jurisprudența citată la punctul 62 din prezenta hotărâre, care, în acest context, trebuie aplicată prin analogie, este necesar să se constate că Republica Polonă nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul dispozițiilor articolului 22 alineatul (3) din Directiva 2008/50 coroborate cu cele prevăzute în anexa XI la aceasta.
- 116 În consecință, al treilea motiv trebuie să fie admis.

Cu privire la al patrulea motiv, întemeiat pe o încălcare a articolului 23 alineatul (1) al doilea paragraf din Directiva 2008/50 ca urmare a transunerii incorecte a acestei dispoziții

Argumentația părților

- 117 Prin intermediul celui de al patrulea motiv, Comisia susține că, în pofida articolului 23 alineatul (1) al doilea paragraf din Directiva 2008/50, care impune ca, în eventualitatea unor depășiri ale valorilor-limită, planurile vizate să stabilească măsuri potrivite, astfel încât perioada de depășire să fie cât mai scurtă cu putință, nici articolele 91 și 92 din Legea POŚ, nici regulamentul referitor la planurile privind calitatea aerului și la planurile de acțiune pe termen scurt nu conțin în mod explicit o asemenea cerință.

- 118 Comisia susține, printre altele, că neîncluderea condiției exprese ca planurile referitoare la calitatea aerului să conțină măsuri pentru a reduce la maximum perioada de depășire a valorilor-limită aplicabile concentrațiilor de PM₁₀ într-o anumită zonă împiedică respectarea obligației de a adopta în aceste planuri măsuri de natură să pună capăt cât mai curând posibil situației de depășire.
- 119 La rândul său, Republica Polonă contestă al patrulea motiv și urmărește să demonstreze că, în pofida lipsei unei dispoziții care să impună în mod expres condiția menționată, natura măsurilor prevăzute efectiv în planurile privind calitatea aerului și în planurile de acțiune pe termen scurt îndeplinește cerințele unei transpuneri corecte a articolului 23 alineatul (1) al doilea paragraf din Directiva 2008/50.

Aprecierea Curții

- 120 Rezultă dintr-o jurisprudență constantă că transpunerea unei directive în dreptul intern nu impune în mod necesar o preluare formală și textuală a dispozițiilor sale într-o dispoziție legală sau administrativă expresă și specifică și poate fi suficient un context juridic general, cu condiția ca acesta să asigure efectiv deplina aplicare a acestei directive într-un mod suficient de clar și de precis (Hotărârea din 30 iunie 2016, Comisia/Polonia, C-648/13, EU:C:2016:490, punctul 73 și jurisprudența citată).
- 121 În această privință, pe de o parte, întrucât primele trei motive invocate de Comisie au fost admise, trebuie să se considere că Republica Polonă nu asigură aplicarea deplină a Directivei 2008/50. Deși acest stat membru invocă elemente din contextul juridic național pentru a afirma că acesta ar asigura o aplicare corectă în ceea ce privește respectarea cerinței care rezultă din articolul 23 alineatul (1) al doilea paragraf din directiva menționată, el nu prezintă totuși niciun element de probă în susținerea acestei argumentări.
- 122 Pe de altă parte, niciunul dintre planurile privind calitatea aerului adoptate de statul membru în discuție, atât la nivel național, cât și la nivel regional, nu cuprindea menționarea explicită a cerinței că aceste planuri trebuiau să permită limitarea depășirilor unor valori-limită la perioada cea mai scurtă cu putință.
- 123 În aceste condiții, transpunerea în dreptul intern a Directivei 2008/50 de către Republica Polonă nu poate, ținând seama de contextul său juridic general, să asigure efectiv deplina aplicare a acestei directive.
- 124 Astfel, al patrulea motiv invocat de Comisie trebuie admis.
- 125 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, trebuie să se constate că Republica Polonă:
- întrucât a depășit, începând din anul 2007 și până în anul 2015 inclusiv, valorile-limită zilnice aplicabile concentrațiilor de PM₁₀ în 35 de zone de evaluare și de gestionare a calității aerului și valorile-limită anuale aplicabile concentrațiilor de PM₁₀ în 9 zone de evaluare și de gestionare a calității aerului;
  - întrucât nu a adoptat, în planurile privind calitatea aerului, măsuri potrivite care să asigure ca perioada de depășire a valorilor-limită aplicabile concentrațiilor de PM₁₀ în aerul înconjurător să fie cât mai scurtă cu putință;
  - întrucât a depășit valorile-limită zilnice aplicabile concentrațiilor de PM₁₀ în aerul înconjurător majorate cu marja de toleranță între 1 ianuarie 2010 și 10 iunie 2011 în zonele Radom, Pruszków-Żyrardów și Kędzierzyn-Koźle, precum și între 1 ianuarie 2011 și 10 iunie 2011 în zona Ostrów-Kępnó și

– întrucât nu a transpus corect articolul 23 alineatul (1) al doilea paragraf din Directiva 2008/50,

nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul dispozițiilor articolului 13 alineatul (1) din Directiva 2008/50 coroborate cu dispozițiile anexei XI la această directivă, ale articolului 23 alineatul (1) al doilea paragraf din directiva menționată și, respectiv, al dispozițiilor articolului 22 alineatul (3) din Directiva 2008/50 coroborate cu dispozițiile anexei XI la această directivă.

Cu privire la cheltuielile de judecată

¹²⁶ Potrivit articolului 138 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât Comisia a solicitat obligarea Republicii Polone la plata cheltuielilor de judecată, iar aceasta din urmă a căzut în pretenții cu privire la partea esențială a motivelor sale, se impune obligarea acesteia la plata cheltuielilor de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară și hotărăște:

1) Republica Polonă:

- **întrucât a depășit, începând din anul 2007 și până în anul 2015 inclusiv, valorile-limită zilnice aplicabile concentrațiilor de particule PM₁₀ în 35 de zone de evaluare și de gestionare a calității aerului și valorile-limită anuale aplicabile concentrațiilor de particule PM₁₀ în 9 zone de evaluare și de gestionare a calității aerului;**
- **întrucât nu a adoptat, în planurile privind calitatea aerului, măsuri potrivite care să asigure ca perioada de depășire a valorilor-limită aplicabile concentrațiilor de particule PM₁₀ în aerul înconjurător să fie cât mai scurtă cu putință;**
- **întrucât a depășit valorile-limită zilnice aplicabile concentrațiilor de particule PM₁₀ în aerul înconjurător majorate cu marja de toleranță între 1 ianuarie 2010 și 10 iunie 2011 în zonele Radom, Pruszków-Żyrardów și Kędzierzyn-Koźle, precum și între 1 ianuarie 2011 și 10 iunie 2011 în zona Ostrów-Kępnno și**
- **întrucât nu a transpus corect articolul 23 alineatul (1) al doilea paragraf din Directiva 2008/50/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 mai 2008 privind calitatea aerului înconjurător și un aer mai curat pentru Europa,**

nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul dispozițiilor articolului 13 alineatul (1) din Directiva 2008/50 coroborate cu dispozițiile anexei XI la această directivă, ale articolului 23 alineatul (1) al doilea paragraf din directiva menționată și, respectiv, al dispozițiilor articolului 22 alineatul (3) din Directiva 2008/50 coroborate cu dispozițiile anexei XI la această directivă.

2) Obligă Republica Polonă la plata cheltuielilor de judecată.

Semnături